

ชื่อวิทยานิพนธ์	ศักยภาพและแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นางสาวอรสา คงทอง
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก (1) เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูขุด) (2) เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.พัทลุง จ.สงขลา และ จ.นครศรีธรรมราช รวมพื้นที่ประมาณ 8,729 ตร.กม. ด้วยระบบนิเวศที่ซับซ้อน ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงมีความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี อีกทั้งสภาพธรรมชาติที่สวยงาม มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก หากได้รับโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมในทิศทางที่ถูกต้องอย่างจริงจัง จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลุ่มน้ำฯ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 79 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จำนวน 133 แห่ง

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูขุด) โดยมีกระบวนการสำคัญคือ (1) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ประกอบด้วย การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 200 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น และการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแบบประเมิน

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำร่างแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น ไปทดสอบในแหล่งท่องเที่ยวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จนได้แบบประเมินที่สมบูรณ์ขึ้น ประกอบด้วย (1) ตัวชี้วัดและน้ำหนักคะแนน ดังนี้ :- ตัวชี้วัดด้านศักยภาพ 6 กลุ่ม (26 ตัวชี้วัด) ได้แก่ ตัวชี้วัด ด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีน้ำหนักคะแนน 25% ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 20% ด้านการบริหารจัดการ 20% ด้านการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 15% ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและ

อื่นๆ 15% ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย 5% และ ตัวชี้วัดด้านความเสี่ยง 3 กลุ่ม (15 ตัวชี้วัด) ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีน้ำหนักคะแนน 55% ด้านความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว 25% และผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น 20% (2) เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนน ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ (3) เกณฑ์กำหนดระดับคุณภาพของศักยภาพและความเสี่ยง และการจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าศักยภาพ $\geq 60\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (แหล่งท่องเที่ยวหลัก) 40-59% จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง (แหล่งท่องเที่ยวรอง) และ $<40\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ (แหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่) ทำนองเดียวกัน กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยง $\geq 60\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง 40-59% จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงปานกลาง และ $<40\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงต่ำ

จากผลการประเมินศักยภาพและความเสี่ยงของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (อุซูด) ต.อุซูด อ. สทิงพระ จ.สงขลา พบว่าเขตห้ามล่าฯ มีระดับศักยภาพ ด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว 16.83% ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 20% ด้านการบริหารจัดการ 13.67% ด้านการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 10.80% ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและอื่นๆ 11.25% ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย 3.67% ดังนั้น เขตห้ามล่าฯ มีระดับศักยภาพรวม เท่ากับ 76.22% ซึ่งจัดอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และจากผลการประเมินความเสี่ยง พบว่า เขตห้ามล่าฯ มีความเสี่ยงด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม 24.20% ด้านความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว 20% และ ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น 9.33% ดังนั้น เขตห้ามล่าฯ มีความเสี่ยงเท่ากับ 53.53 % ซึ่งจัดอยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง

ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้ผลการศึกษา และการนำไปขยายผล โดยนำวิธีการที่พัฒนาได้ไปใช้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายๆ แหล่งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และแสดงผลแบบกราฟฟิคโดยอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งสามารถนำไปช่วยในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงพื้นที่ต่อไป

Thesis Title	Potential and Guidelines for Ecotourism Management of Songkhla Lake Basin: A Case Study of Talaesabsongkhla Non-hunting Area, Changwat Songkhla
Author	Miss Orasa Kongthong
Major Program	Environmental Management
Academic Year	2006

ABSTRACT

The objectives of this study are: (1) to assess potentials of tourism sites in Songkhla Lake Basin, with an emphasis on Talaesabsongkhla Non-hunting area, (2) to analyze problems and issues and consequently set appropriate framework for sustainable tourism development, and (3) to recommend guidelines for tourism administration and management suitable for local condition.

Covering approximately 8,729 sq.km., Songkhla Lake Basin (SLB) lies in 3 provinces, Phattalung, Songkhla and Nakhon Si Thammarat. Rich in biodiversity and other natural resources, SLB has long accommodated living as well as other economic activities for its inhabitants. Besides, SLB is the land with long record of arts and culture, rich historic and archeological remains, not to mention natural beauty. Such intrinsic characteristics suggest that, given serious government support and promotion, SLB can be developed to be key tourism site. Recent study showed that there are 79 natural tourism sites and 133 cultural tourism sites.

The researcher has developed an assessment checklist which is capable of assess potentials of, as well as risks of possible impacts arisen from tourism activities at, the Talaesabsongkhla Non-hunting area. The development process involved: (1) Acquiring information from various sources including conducting a questionnaire survey of 200 sampled tourists, as well as gathering information from communities and organizations within and outside the study area (2) Analysis of information in order to design the assessment checklist. The checklist was thereafter tested in a number of tourism sites in SLB, and subsequently improved and refined.

This final version of the checklist includes 3 components. *First*, indicators and their weights as follows: six groups of 26 indicators for potential assessment comprising (a) tourists' attraction weighing 25%; (b) values and significance of tourism sites, 20%; (c) management and administration, 20%; (d) promotion to be ecotourism resource, 15%; (e) participation from communities and other organizations, 15%; and (f) accessibility and safety, 5%; and three groups of 15 indicators for risk assessment comprising (a) ecological and environmental impacts weighing 55%; (b) fragility, 25%; and (c) impacts on local communities, 20%. *Second*, scope and guideline for scoring which was used in assessing tourism sites in SLB. *Third*, criteria for ranking potentials and risks which classify tourism sites into 3 categories each, namely, those with potentials $\geq 60\%$ are classified as high potential (principal tourism sites); those with potentials 40-59%, moderate potential (secondary tourism sites), those with potentials $<40\%$, as low potential (local tourism sites). Likewise, those with risks $\geq 60\%$ are classified as high risk; those with risks 40-59%, moderate risk; those with risks $<40\%$, low risk.

The improved version of the assessment checklist was then used to assess the potentials and risks of Talaesabsongkhla Non-hunting area. The results revealed that its scores for potentials are 16.83% for tourists' attraction; 20% for values and significance of tourism sites; 13.67% for management and administration; 10.80% for promotion to be ecotourism resource; 11.25% for participation from communities and other organizations; and 3.67% for accessibility and safety; making the total potential score of 76.22%, thus classified as high potential, and labeled as a principal tourism site in SLB. Likewise, its scores for risks are 24.20% for ecological and environmental impacts; 20% for fragility; and 9.33% for impacts on local communities, making the total risk score of 53.53%, thus classified as moderate risk.

The researcher finally recommended ways to apply the result of the study. This was done by applying this model to a number of tourism sites in SLB, thereafter displaying the results in graphical form, using a GIS (Geographic Information System) format. This can thereafter be used in spatial planning of management and administration of sustainable tourism.